

LUYỆN TẬP PHÂN TÍCH ĐỀ, LẬP DÀN Ý CHO BÀI VĂN NGHỊ LUẬN XÃ HỘI

KẾT QUẢ CẦN ĐẠT

- *Biết phân tích một đề văn nghị luận xã hội.*
- *Biết tìm ý và lập dàn ý cho bài văn nghị luận xã hội.*

Cho các đề văn sau :

Đề 1. Trái đất sẽ ra sao nếu thiếu đi màu xanh của những cánh rừng ?

Đề 2. Các Mác nói : "Mọi tiết kiệm, suy cho cùng là tiết kiệm thời gian". Anh (chị) hãy giải thích và làm sáng tỏ câu nói trên.

Đề 3. Từ văn bản *Cha tôi* của Đặng Huy Trứ, anh (chị) hãy phát biểu quan niệm của bản thân về việc đỗ – trượt trong thi cử.

1. Phân tích đề

Với mỗi đề văn trên, anh (chị) hãy xác định :

- Nội dung trọng tâm ;
- Các thao tác lập luận chính ;
- Phạm vi tư liệu cần huy động.

Anh (chị) cần đọc kĩ đề bài, tìm những từ ngữ quan trọng, huy động kiến thức đã học về đề văn nghị luận để xác định các yêu cầu cơ bản của mỗi đề. Chẳng hạn, với Đề 3, từ nội dung của văn bản *Cha tôi* có thể xác định trọng tâm cần triển khai : Vấn đề đở – trượt trong thi cử và sự thành đạt của một con người.

2. Tìm ý

a) Với Đề 1, sau khi đã xác định được nội dung trọng tâm của đề, người viết cần tìm các ý lớn, ý nhỏ cho bài nghị luận. Việc tìm ý có thể được thực hiện bằng cách đặt ra các câu hỏi và vận dụng hiểu biết của bản thân để trả lời. Chẳng hạn :

- Rừng mang lại cho trái đất những giá trị và lợi ích gì ?
- Hiện nay, màu xanh của rừng đang bị huỷ hoại, tàn phá ra sao ?
- Nguyên nhân và hậu quả của thực trạng trên ?
- Cần có những giải pháp nào để gìn giữ màu xanh của rừng ?
- Chúng ta có thể làm gì để góp phần gìn giữ màu xanh của rừng ?

Với mỗi ý tìm được, có thể đặt tiếp các câu hỏi để chia tách thành ý nhỏ hơn. Chẳng hạn : Rừng mang lại cho trái đất giá trị và lợi ích gì về các phương diện kinh tế, môi trường, sức khoẻ cộng đồng ?

b) Với Đề 2, có thể đặt những câu hỏi như sau để tìm ý :

- Thế nào là tiết kiệm ? Tại sao chúng ta cần phải tiết kiệm ?
- Người ta thường tiết kiệm những gì trong cuộc sống ?
- Tiết kiệm thời gian là gì ?

...

Hệ thống ý trên đây chưa hoàn chỉnh, hãy đặt tiếp các câu hỏi để tìm thêm các ý khác theo yêu cầu của đề.

c) Bằng cách đặt câu hỏi, hãy tìm các ý cho Đề 3.

3. Lập dàn ý

a) Sau khi tìm ý cần sắp xếp các ý theo một trình tự nhất định. Với mỗi đề văn có thể có nhiều cách khác nhau để xây dựng dàn ý. Chẳng hạn, ở Đề 1 có thể lập dàn ý như sau :

Mở bài (đặt vấn đề)

Giới thiệu khái quát nội dung trọng tâm của đề : vai trò và giá trị của rừng trong cuộc sống con người.

Thân bài (giải quyết vấn đề)

Phát triển nội dung trọng tâm đã nêu ở phần mở bài :

– Giá trị, lợi ích lớn lao mà rừng mang lại cho con người :

+ Là lá phổi duy trì sự sống trên trái đất ;

+ Tiềm ẩn bao nhiêu tài nguyên quý báu ;

+ Đem lại vẻ đẹp bình yên cho cuộc sống.

– Màu xanh của rừng đang bị đe dọa :

+ Rừng đang bị cháy, bị chặt phá, khai thác bừa bãi ;

+ Nguyên nhân : sự bất cẩn và nhận thức nông cạn, vụ lợi của chính con người.

– Những giải pháp để gìn giữ màu xanh của rừng :

+ Kế hoạch lâu dài ;

+ Những việc trước mắt cần làm.

Kết bài (kết thúc vấn đề)

Những cảm xúc, mong ước của bản thân về một trái đất mãi mãi màu xanh.

b) Từ dàn ý trên, anh (chị) hãy :

– Bổ sung, điều chỉnh hoặc xây dựng một dàn ý theo cách của mình.

– Lập dàn ý cho Đề 2 và 3.